



Det kommunale folkehelsearbeidet overfor innvandrere etter innføringen av Samhandlingsreformen/ Folkehelseloven?

*Presentasjon på Den nordiske folkehelsekonferanse i Trondheim 26.08.14.
Professor Arild Schou*

Folkehelsearbeid i kommunene: både helsefremming og sykdomsforebygging

- * **Helsefremming er pro-aktivt:** å legge til rette for god helse for all ved hjelp av gode rammebetingelser for helserelatert atferd;
 - sikter mot å redusere ulikhet i helse mellom kommunenes innbyggere
 - Eks: god utdanning, arbeid, godt nærmiljø, turveier (mange virkemidler for dette ligger utenfor den kommunale verktøykassa)
- * **Sykdomsforebygging er mer reaktivt:** tiltak for å opprettholde befolkningens helse og å forhindre at sykdom oppstår
 - Eks. tidlig inngripen i et potensielt sykdomsforløp slik som screening av lunger for kols

Samhandlingsreformen gir incentiver til mer trykk på kortsiktig sykdomsforebygging

- * Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester pålegger kommunene et medfinansieringsansvar ved innleggelse på spesialistsykehus (20% av utgiftene, et gjennomsnitt på 8 tusen pr. pasient)
- * Dette gir kommunene et økonomisk incentiv til tidlig intervensjon - en form for kortsiktig forebygging - både i forhold til potensielle innleggelser og re-innleggelser, for eksempel, Diabetes-2 , fallulykker i hjemmet og kols
- * Her ligger det et potensiale for å redusere kommunenes utgifter til sykehusinnleggelser

Folkehelseloven pålegger kommunene å øke innsatsen både på helsefremming og forebygging, de skal

- * Etablere en helseoversikt der ikke bare helsestatus inngår, men også en kartlegging der de viktigste positive og negative påvirkingsaktorene inngår
- * Oversikten skal danne grunnlaget for formulering av mål og prioriteringer i planstrategien og kommuneplanen
- * Dette skal i sin tur materialisere seg i folkehelsetiltak
 - både primær og sekundær forebygging
- * Helsefremmingstiltak – hindre frafall i skolen, sørge for bedre samarbeid NAV- arbeidsliv
- * Fange opp sårbar grupper, inkludert innvandrergupper, enten ved generelle eller spesifikk tiltak

Utfordringsbildet hos innvandrere

- * Det finnes betydelige helseutfordringer i den ikke-vestlige innvandrerbefolkningen som i all hovedsak kan tilbakeføres til lav score på positive helsedeterminanter slik som arbeid, utdanning, inntekt.
- * Innvandrergrupper fra ikke-vestlige land har spesiell høy selvrapportert prevalens av noen type livstilssykdommer

Eksempler

Riktignok er det mindre forbruk av alkohol enn hos majoritetsbefolkningen, men det er

- Overhyppighet av psykiske problemer blant kvinner
- Overhyppighet i enkeltgrupper av Type-2 diabetes , overvekt, hjerte og karsykdommer, svangerskapsdiabetes
- Overhyppighet særlig blant individer med landbakgrunn fra Sri- Lanka, Pakistan, Iran, Irak, Vietnam og Tyrkia .

Variasjon på kommunal nivå

Tabell 2 Kommuner og utvalgte bydeler i Oslo høy andel ikke- vestlige innvandrere og høy førstegenerasjonsandel¹, to (SSB rapport 2007/24)²

	Søndre N	Alna	Drammen	Lørenskog	Skedsmo	Kristiansand	Stavanger	Bærum	Bergen	Gj. snitt
Befolkning	33.863 ³	44.482	60.128	31.846	41.600	78.908	119.576	108.109	247.732	17415
Innvandrer andel	38 %	34,3 %	11,9 %	11,7	9,8%	8,1 %	7,7 %	7,1 %	6,1 %	5,8 %
Høy forekomst av grupper med lang botid (Pakistan, Sri Lanka, Tyrkia og Vietnam, Iran)	Topp tre	Topp tre	Topp tre	Topp tre	Topp tre	Topp tre	Topp tre	Topp tre	Topp tre	
	Pakistan Somalia Tyrkia	Pakistan Sri Lanka Vietnam	Tyrkia Pakistan Iran	Pakistan Vietnam Sri Lanka	Vietnam Pakistan Sri-Lanka	Vietnam Chile Serbia	Tyrkia Vietnam Somalia	Iran Pakistan Polen	Irak Vietnam Chile	
Overvekt (sesjon menn)	2,2	2,2	2,2	2,2	2,3	2,2	2,1	1,6	2,4	2,5
Forekomst av type 2-diabetes, legemiddelbrukere	3,8	3,8	3,8	3,4	3,6	2,9	2,9	2,1	2,8	3,1 ⁴
Forekomst av type 2-diabetes, primærhelsetj.	4,1 (Oslo)	41 (Oslo)	4,8	4,1	4,2	3,4	4,0	2,5	3,3	3,2
Innleggelse pga type 2 diabetes	3,2	1,9	1,9	3,9	2,4	2,7	2,1	2,3	2,9	2,8 ⁵
Innleggelse pga hjerteinfarkt	13,7	19,0	19,1	19,6	16,1	9,5	19,1	11,9	18,6	19,8

¹ Andel førstegenerasjonsinnvandrere og landbakgrunn til er basert på Figur 1,3 og Tabell 1,5 i SSB 2007.

² De to bydelene i Oslo med høyest andel ikke-vestlige innvandrere

³ Innvandrerbefolkningen på Søndre Nordstrand utgjorde i 2007 40 % av Oslos innvandrerbefolkning

⁴ Basert på Folkehelseprofiler for 2012 (Helsedirektoratet 2013). <http://www.helsedirektoratet.no/Om/nyheter/Sider/folkehelseprofiler-2013-for-kommunene.aspx>

⁵ Liggedager pr 1000 innbyggere (Helsedirektoratet, 2013) <http://www.helsedirektoratet.no/finansiering/okonomiske-virkemidler-i-samhandlingsreformen/styringsdata-for-sykehusaktivitet>

Bydel i Oslo

Deler av en bydel i Oslo Nord har følgende profil

- 70% ikke-vestlige innvandrere
- 30 % av grunnskoleelevene er overvektige og halvparten av disse svært overvektige
- Kvinner fra 35 år og oppover begynner å få belastningskader i knærne
- Noen kvinner i 50 årene har like store i belastningskader i skjelettet som 85-åringer
- 20% av kvinnene har svangerskapsdiabetes og raten er økende

Kommuner med innvandrere med lang botid har større utfordringer

De mest innvandrerrike kommunene i Norge, rangert etter innvandrerandel (ikke-vestlig)

- * Oslo (21,4)
- * Drammen (18, 5)
- * Lørenskog (16,5
- * Skedsmo (16,3)
- * Vadsø (14,3)
- * Rælingen (13,8)
- * Askim (12,7)
- * Moss (12,1)
- * Nedre Eiker (11,2
- * Stavanger (11,2)
- * Kristiansand (10,6)
- * Sandnes (10,2)
- * ...
- * Bergen (8,3)

Kommuner samt bydeler Oslo med høy andel innvandrere fra Asia, Afrika og Mellom/Latin-Amerika med botid over 25 år

Bydeler	Prosent
Søndre Nordstrand	5,5
<u>Stovner</u>	4,7
Alna	4,5
Grorud	2,5
Gamle Oslo	2.0
Sagene	Mindre en 2.0
<u>Grunerløkka</u>	
Bjerke	



Kommuner	
Drammen	1,4
Lørenskog	1,3
Skedsmo	1,3
Moss	1,1
Nedre eiker	Mindre en 1,0
Kristiansand	
Bergen	

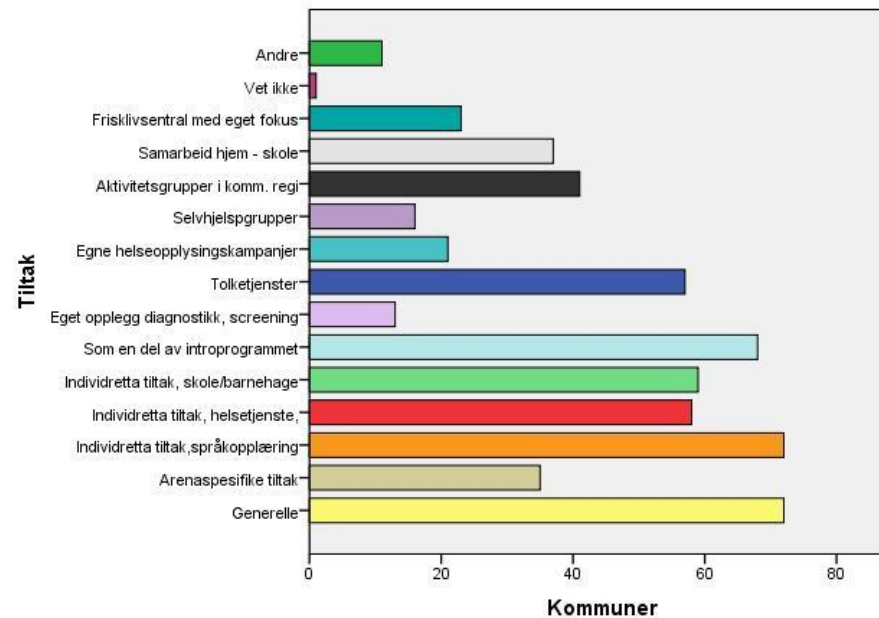
Funn :Data grunnlag

- * Spørreskjema til alle norske kommuner pluss Oslos bydeler : 75% av kommune har svart mye og 60% på alle spørsmål
 - * I undersøkelsen er innvandrere definert som personer med foreldre som er født i utlandet og deres etterkommere (første og andre generasjon)
 - * Feltarbeid i 10 kommuner/bydeler som har høy andel innvandrere med høy botid
-
- * Noen tentative kvantitative funn, nedenfor

Kartlegging av innvandrethelse i kommuner/bydeler; 144 har fulgt opp paragraf 5 i Folkehelseloven (N=284)

		Responses		Percent of Cases
		N	Percent	
v ^a	Oversikt over tilstanden og faktorer	20	7,0%	7,3%
	Bare tilstanden	34	12,0%	12,5%
	Bare faktorer	7	2,5%	2,6%
	Ingen av delene	103	36,3%	37,7%
	I ferd med å starte opp arbeidet	83	29,2%	30,4%
	Vet ikke	37	13,0%	13,6%
	Total	284	100,0%	104,0%

Generelle og spesielle tiltak i skjønn forening (N 106)



Konkrete eksempler

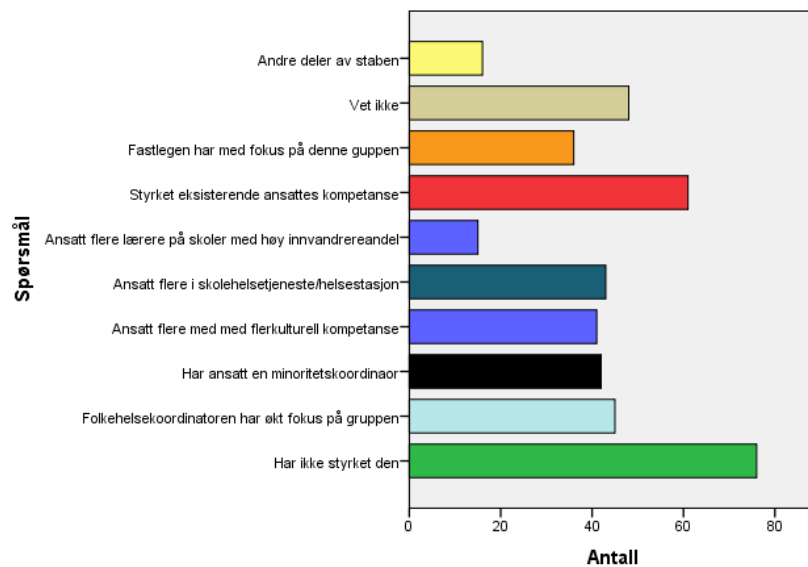
- * Grorudalsatsningen (Oslo); en milliard statlige kroner til bydeler med stor forskjell i levekår, kombinere sykdomsforebygging med helsefremming i bydeler - både generelle og spesielle tiltak
 - * http://www.prosjekt-groruddalen.oslo.kommune.no/programomrade_4/
- * Fjell 2020 (Drammen). Spleiselag mellom stat og kommune. Mye av de samme tiltakene, men mer spesielle; Norskopplæring, forebygging av diabetes blant, kvalifisering for jobb ect.
 - * <https://www.drammen.kommune.no/no/Budsjettportal-Drammen-kommune/Tertialrapporter-Drammen-kommune/2012-1/Organisasjon-og-prosjekter/Fjell-2020/>

Universelle og spesielle folkehelse tiltak

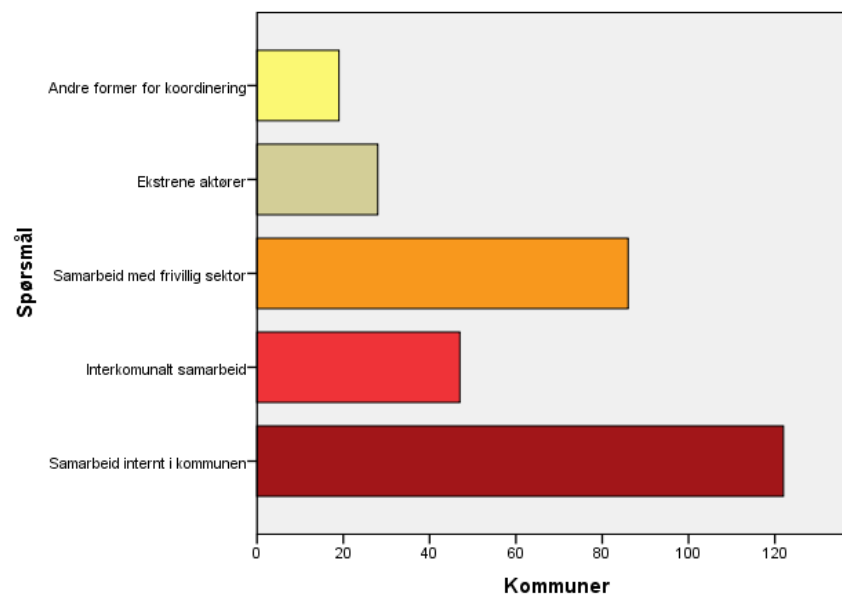
- * Flere kommuner har en prinsipp om å gjennomføre generelle befolkningsmessige tiltak (lovlikhet), men innrømmer at likeverdig tilgang til tjenesten (mulighetslikhet) ofte medfører innføringen av spesielle tiltak for å fremme likhet i helse (resultatlikhet)

Hybrider: Gratis kjernetid i barnehager gjelder både minoritetsspråklige og norskspråklige (Oslo, Drammen, Bergen)

Mange har økt kompetansen etter reformstart (N 106)



Og det er etablert nye former for samarbeid (N=106)



Tendens bydeler i Oslo (mangler noe data)

- * Sliter med oversiktsarbeidet fordi kommunen sentralt har manglende statistikk om utfordringene på bydelsnivå
- * Har høy score på ulike tiltak og har mange sentralt organiserte spesielle tiltak
- * http://www.bydel-sondre-nordstrand.oslo.kommune.no/arbeid_trygd_og_sosiale_tjenester/flyktninger_og_innvandrere/
- * http://www.bydel-grunerlokka.oslo.kommune.no/enhet_for_mangfold_og_integrering/oxlo_ressursportalen/integrering_i_oslo/
- * Har folkehelsekoordinatorer med sterkt fokus på denne gruppen
- * Har ansatt flere med flerkulturell kompetanse i skole, skolehelsetjeneste og skoler med høy innvandrerandel